

Sabira Ståhlberg

Balalar of imperier / Birodalmak gyermekei

A többnyelvű és angol párhuzamos versek megjelentek a *Journal of Literary Multilingualism* folyóirat első számában (2023), a 294-299 oldalon. Interneten elérhető:

[Poem: Balalar of imperier in: Journal of Literary Multilingualism Volume 1 Issue 2 \(2023\)](#)

Az alábbiakban a többnyelvű eredetit és az angol párhuzamos vers magyar fordítását közöljük.

A verseket a szerzőnő magyarázó szövege kíséri.

Többnyelvű eredeti

Magyar változat

Balalar of imperier

Sabira Ståhlberg, wörd nörd

I am a child of ämpäris.
Impurioms are built of power, pomp and glory.
Empairs might be friendly to those who comply,
and those who trade, travel and transact.
For the remainder empories may be less beneficial:
Empörtiums conquer and subordinate,
discriminate, divide, distort history,
impose, repress and censor.

I wondere –

Does mynun familye carryvat
a geneiä for politicale incorrectnesslar,
or we nevermals goté the chanceja
to belongmak to oneen singleen nationiin?

My mamam's voorouders and Vormütter
locuti sunt francuski, flamand, tyska, puolaa, Hongaars,
shveds'ky, finski and a bukett of other kielä,
moving between verkliga and
self-designed europäische impērijas,
διαβάζουν and הם כתבו in ladina keeles,
Griechisch and Hebrew, أيضا.

Birodalmak gyermekei

Sabira Ståhlberg, szözerész

Birodalmak gyermeke vagyok.
A bírtódomlak hatalom, pompa és dicsőség termékei.
A kibírodalmak barátságosak lehetnek az engedelmeskedőkkel,
és azokkal, kik kereskednek, utaznak, csereberélnek.
A többiek számára a búrodalmak kevésbé kedvezőek:
A bérodalmak hódítanak és alávetnek,
megkülönböztetnek, felosztanak, történelmet torzítanak,
kényszergetnek, elnyomnak és cenzúráznak.

Azon tűnődöm, hogy –

A családom hordozza-e
a politikai korrektség ellenes gént,
vagy soha nem kaptuk meg a lehetőséget,
hogy egyetlen nemzethez tartozzunk?

Anyám felmenői
franciául, flamandul, németül, lengyelül, magyarul,
svédül, finnül és egy sor más nyelven beszéltek,
valós és maguktervezete
európai brémódomlakban mozogtak,
latinul, görögül és még héberül is
olvashattak és írhattak.

Май фадерс энсестырс
диспрувд юрейжын дистансис
фаундин дӑ ларджест евӑр
лӑнд ӑмпайрс ин хистори,
спикин асортед тыркик
энд монголиян лӑнгуичыс.

Then they traded in мокшень кяль
and эрзянь кель, марла, чӑвашла,
башкорт теле, русском and any other kylӑz
needed for ish and 生存,
praying بالعربية and reading كتاب in фарси.

Regina's trade empire expanded north
from Antwӑrp and Hamбург.
Georg fled from absolutist Sweden
(some say from his kreditors),
wrote a pamflet in Scotland
and disappeared to Vyarka.

Rebellious Geismouth was bӑnned
from Poland to Байкал,
found gold and a gipl,
and ended his days as a rich Сибиряк.

Семен Буряад, Монголд
купӑ першую автомашина,
got killed in the Большой терпор,
but his bugs przeżyli.

Sonja was forced to зорсх
говорить на языке своей матери,
men hon lärde sich new tungomӑl
fӑr att parlера med sina dzieci
et palvelijoiden kanssa.

Oskar hem Rus hem de Osmanlı
империй воевал,
hӑm Hairetdin нахлул в няколко vilayetler
за да изхранва familia.

Hasan stellte fest, ettӑ Gewinne vӑxer
in karel tele, pӑ finska ja ruotsiksi,
Tӑrkiye'ye taşınmayı planladı.
lӑkin iske televizorda bayrağı sakladı,
ja hӑnen lapsensa lärde sig
Englisch, немски and franceza.

My fader blev geschmuggelt
чик аша als Kind (no bagaj).
Han var nødt til at sin lamme,

Apám ősei, kik
megcáfolták az eurázsiai távolságokat,
megalapítva a történelem legnagyobb
szárazföldi birodalmait,
különböző türkmén
és mongol nyelveken beszéltek.

Moksa és erza, mari, csuvas, baskír, orosz
és bármily nyelven kereskedtek,
amire csak szükség volt
az üzlethez és a túléléshez,
miközben arabul imádkoztak és perzsául olvastak.

Regina kereskedelmi bátordalma
Antwerpentől és Hamburgtól északra terjedt.
Georgnek, kinek menekülnie kellett az abszolutista
Svédországból (néhányan azt mondják, hogy a hitelezői elől),
szórólapot írt Skóciában,
és Vjatkában tűnt el.

A lázadó Geismouth, kit Lengyelországból
a Bajkálhoz űztek,
aranyat talált és egy lányt,
és gazdag szibíriaiként fejezte be életét.

Szemjont, ki elsőként vett autót
Burjátiában és Mongóliában,
megölték a Nagy Tisztogatásban,
de a rovarai túléltek.

Szonja kénytelen volt felhagyni,
hogy anyja nyelvét beszélje,
és új nyelveket tanult,
hogy beszélhessen gyerekeivel
és szolgálóival.

Oszkár harcolt mind
az orosz, mind az oszmán birodalom ellen,
Hairetdin pedig bevett pár
vilajetet, hogy eltarthassa a családját.

Hásszán nyereségre lett
karéliei nyelven, finnül és svédül.
Tervezgette, hogy Törökországba költözik,
de csak annak a zászlót tartotta meg a régi tévéjén,
míg gyermekei megtanultak
angolul, németül és franciául.

Apámat gyerekként csempészték
át a határon (semmi poggyász)
de kénytelen volt otthagyni a sánta,

грамотан Tante in het ял achterlaten
– qismet tunteaton –
amma Dinmohammäd abzıy
Gulaga жибәрделәр.

Min abzı Feyez of his haavat öldü
taistellessaan против мальчиков frân his koti эвла
buzlu bir savaştı conceived by külmunud умом.

Да, імперіі-це хищный.
Olabilirim империяләр 遺物,
але я їм по دوست .
Очен много 我的朋友 були вбиті,
被发送 зовох в لاگری
tai estetty 그들의 پولار ve 말로
by 大 et 小天 and 土朝,
et ceux qui teeskentelevät to be величайший.

I wonderonder –

Did those who subvived become
multidiverse and movebile and polyglottisch
– because of empwires?

Many were brutotally
hopelesspressed
while others saw
probablopportunities
– because of empfires?

Did we buildvelop
into cosmonautpolitan
champioeleons and
transitionational
meandertreaders
– because of empfires?

If no serenegene of varrayety
existerred,
it must have evolitionved over generexpedations,
because I carrycherryish it, too.

művelt nagynénjét a faluban
– a sorsa ismeretlen –
míg Dinmuhammed bácsikám
a Gulágra került.

Feyez nagybátyám sebesüléseibe halt bele,
a falujából való fiúkkal harcolt
egy jeges háborúban, amit egy megfagyott elme indított.

Igen, a birodalmak ragadozók.
Lehet, hogy birodalmak származéka vagyok,
de barátjuk soha.
Túl sok barátomat
ölték meg,
munkatáborokban szenvedtek,
vagy eltüntették nyomaikat és szavaikat
a nagy és kis égi és földi birodalmak,
és azok, akik azt állítják,
hogy felsőbbrendűek.

És tűnődöm azokon is –

akik túlérték, hogy
többsnyelvűvé és mobilissá
– a birodalmak drótjainak köszönhetően váltak?

Sokukat brutálisan, teljesen
reménytelenül elnyomtak,
míg mások valós
lehetőségeket láttak
– a birodalmak sarában?

Mi váltfejlődtünk
kozmonauta kozmopolitává,
bajnok chameleonná és
átmeneti transznacionális
csavargókká
– a birodalmak tüzei miatt?

Ha nem létezett volna
a változatosság nyugodt génje,
evolúciós úton alakult volna ki generexpedíciók során,
hisz én hordozom és őrzöm is azt.

A vers szerző általi audiovizuális megjelenítése elérhető a YouTube csatornán:

<https://youtu.be/Fn34WYTQI3c> (letöltés 2026.02.26)

Egy vers sok nyelv és kultúra jegyében

Sabira Ståhlberg

Ha valaki tíz évvel ezelőtt azt mondja nekem, hogy olyan verset fogok írni, melyben mintegy negyven nyelv és nyelvi változat szerepel, nem hittem volna, hogy ez lehetséges. Mégis itt vagyok, egy olyan verssel, mely a következő nyelveken íródott (ábécé sorrendben): angol, arab, baskír, belorusz, bolgár, burját, csecsen, csuvas, dán, észt, finn, flamand, francia, görög, héber, holland, kalmük, kínai, koreai, krími tatár, latin, lengyel, lett, magyar, mari, mongol, mordvin (moksa és erza), német, norvég, orosz, perzsa, román, svéd, szerb, tatár (miser tatár is), török (török és török nyelvek), udmurt, ukrán, ujjur, üzbég.

Ezt a verset akkor írtam meg az őseimről, miután Oroszország 2022. február 24-én letámadta Ukrajnát, és egy hónap múlva akkori nemzetközi online workshopon olvastam fel. A háború arra készítetett, hogy elgondolkodjam azon, hány őszám és hozzátartozójuk tűnt el vagy halt meg háborúkban és politikai zűrzavarokban, amelyeket olyan birodalmak vagy államok okoztak, kik nagyhatalmúaknak tartották maguk.

Az őseim dokumentálható nyilvántartásai legalább 600 évre nyúlnak vissza, és Európától egészen Ázsia keleti részéig terjednek. Kereskedők, lázadók és kalandorok voltak, de olyan egyszerű emberek is, akik szerény hétköznapiakat szeretettek volna, vagy csak túlélni valahogy a embert próbára tevő időket ott, ahová emigráltak vagy száműzték őket. Néhányan háborúban estek el, míg másokat politikai „bűncselekmények” miatt letartóztattak vagy száműzték. Amikor az ő sorsukat és nyomukat próbáltam feltérképezni a történelemben, világossá vált számomra, hogy valójában olyan családi hagyományt követek, ahol megszokott volt a többnyelvűség, annak ellenére, hogy a nemzetállamok több mint kétszáz éven át próbálták egynyelvűvé tenni alattvalóikat. Megnyugtató felismerni, hogy birtoklom ezt a többnyelvű családi örökséget egy olyan világban, ahol a többnyelvűségem gyakran meglepett reakciókat vagy gyanúkat vált ki. A nemzetállami politikák ellenére megmaradhattunk olyannak, amilyenek vagyunk, és annyi nyelvet beszélhetünk, amennyit csak akarunk.

Amikor elkezdtem többnyelvű verseket írni a 2010-es évek elején, először óvatos voltam, és csak néhány nyelvet emletem be, gondolva, hogy öt nyelvnél több már túl bonyolult lenne az olvasó számára. A pár év múlva megjelenő első verseskönyvemben, a *Polyglotta Sabirica*-ban (2015)

viszont már körülbelül harminc nyelvet használtam, és a rákövetkezőben, a *Wan Sun*-ban (2021) a szám ötven fölé emelkedett, gyakran tíz-tizenkét nyelvet használva egyetlen versen belül. Most már csak az ég a határ.

A vers szerkezetének alapjául Domokos Johanna *Endangered literature* (Veszélyeztetett irodalom, 2018) c. könyvének a kódváltásról szóló elméletét használtam, amely a különböző nyelvek elemeinek kombinációit a látszólag egynyelvű szövegtől (latens kódváltás) az egy-egy eltérő nyelvből jövő szó vagy mondat, esteleg fejezetten keresztül egészen a legszubtilisabban transzlingváló fokozatig különbözteti meg. A *Birodalmak gyermekei* versbe beépített nyelvek, nyelvtani játékok és az ábécék keverése nem véletlenszerű. Több olyan nyelv is szerepel, amelyet a versben említett személyek beszéltek vagy tanultak, míg másokat azért választottam, hogy bizonyos politikai eseményekre vagy államokra utaljak, mint például a Szovjetunióban történő Nagy Tisztogatásra az 1930-as években, vagy a kínai koncentrációs táborokra az ujjurok és más kisebbségek számára. Néhány nyelvet azok beszéltek, akik a versben említett személyek szomszédai voltak: a marit, mordvint és csuvast például ugyanabban a régióban beszélik a Volga környékén, mint a miser és kazáni tatárt. Más nyelveket a ritmus vagy a hangzás miatt választottam, vagy mert olyan helyeken beszélik őket, ahol a versben említett személyek valamilyen ideig tartózkodtak. A vers záróegységében azért használtam bizonyos szójátékot és rímeket, hogy szórakozzam és káoszt okozzak a mai legelterjedtebb birodalmi nyelvben, azaz az angolban.

Fordította Domokos Johanna